

Att se denna lilla pärla till uppsättning är som att bevista ett kroppspoem för man, cykel och liten tuta. Visst, detta riktar sig till de yngsta barnen men är minst lika njutbart för vuxna.
- Pia Huss, DN

Självkänslan växer när snubbel blir konst.
- Karin Helander, SvD

JAG KAN!

Pedagogmaterial

Det här pedagogmaterialet bygger på Teater Tres föreställning Jag Kan! (3-5 år)

TEATERTR3

teatertre.se info@teatertre.se 08-669 00 60

  @teater3

*"Den vuxnes roll på teatern är viktig som länk till teatern och som förmedlare av lust, nyfikenhet och förväntan. Som lärare kan man både förbereda och efterarbeta teaterbesöket för att ge en nyckel till mötet mellan skola och teater "
/ ur Att öppna nya världar*

Det här materialet från Teater Tre vill inspirera dig som pedagog att arbeta vidare med barnens och dina upplevelser efter att ha varit med om föreställningen Jag Kan! Det innehåller:

- En introduktion
- Övningar och lekar att göra med barngruppen
- Övningar att göra i personalgruppen

Handledningen är sammanställd av Kersti Björkman, dramatiker/dramaturg och pedagog. Kersti står för idén till Jag Kan! tillsammans med skådespelaren Per Dahlström. Hon har många års erfarenhet av att leda barn och vuxna i kreativa processer (skrivande och drama) och har dessutom arbetat 10 år som pedagog i förskolan.

INTRODUKTION

VARFÖR EFTERARBETE I BARNGRUPPEN?

Varje teaterföreställning är ett lekfullt äventyr, ett eget och unikt möte mellan skådespelare och publik. Genom ett efterarbete erbjuder du en möjlighet att tillsammans komma ihåg, leka, göra, vidare skapa och samtala om det som ni varit med om. Efterarbetet, tillsammans med den konstnärliga upplevelsen, stimulerar barnets emotionella, språkliga och sociala utveckling. Det dramapedagogiska arbetet med små barn genomsyras av lek, lyhördhet, bejakande, nyfikenhet, utforskande och en tillåtande hållning.

LÄS MER om pedagogiskt kringarbete och att gå på teater med sin barngrupp i Riksteaterns lärarhandledning "Att öppna nya världar": <http://skolscenen.riksteatern.se/attoppna-nyavarldar>. Sidan 8-12 handlar särskilt om att gå med förskolebarn på teater.

JAG KAN!

I pjäsen möter vi Herman, som en gång i tiden var en briljant varietéartist och kunde många tricks och konster. Vi får vara med om när han dammar av sina gamla konster, hur hans självkänsla växer i takt med att han minns och kan mer än han trodde. Besvikelsen blir stor när han inte klarar av det han en gång kunnat så bra. Tack vare tröst och support från oväntat håll lyckas han omfamna sitt misslyckande och se på det med humor, till och med förvandla det till ett helt nytt nummer. Till sist vågar han pröva igen och lyckan är stor när det funkar! Den delar han med oss. Han delar också sin förundran inför allt det där som han kan och bara gör hela tiden. Som att andas och tänka och finnas!

Teman som berörs i pjäsen är självkänsla och självförtroende, förundran, att våga igen, att ta emot support, att ta plats och att man kan bli glad igen. Att hitta på andra sätt när det inte går som man vill. Vad kan man göra istället när man inte kan?

GÖR DET SNART

Gör efterarbetet medan upplevelsen är färsk! Låt det inte gå för lång tid mellan teaterbesöket och efterarbetet. Om det är svårt att hitta tid, dela hellre upp på fler tillfällen. Gå igenom pedagogmaterialet, välj vad du vill göra och förbered dig på det sätt du behöver, hur ska rummet göras i ordning, vilket material behöver du?

GÖR DET ENKELT

Det är själva enkelheten i dessa övningar som är nyckeln; ur enkelheten föds kreativiteten och påhittigheten. Lita på att det du gör är tillräckligt, att aktiviteten i sig är viktig och att du delar den med barnen. Ni har varit med om något tillsammans. Håll en öppen attityd till det som barnen berättar eller visar och ta det på allvar. Därigenom stärks deras upplevelse och det blir lättare att våga uttrycka sig och minnas mer och tillsammans. När du har planerat för vilka övningar du vill göra och på vilket sätt kan du bli närvarande i stunden och ha roligt tillsammans med barnen.

ALLA FUNKAR OLIKA

Förutsättningarna för teaterupplevelsen ser olika ut för olika barn och från gång till gång. För tvååringen kanske detta är första mötet med en teater, medan en fyraåring redan har sett ett antal föreställningar. Övningarna kan sätta igång leken och samtalen, och anpassas till de olika åldersgrupperna. Du och dina kollegor vet bäst vad som fungerar för barnen i just er grupp eller klass.

ALLT RÄKNAS

Allt har betydelse för barnen och är en del av upplevelsen. Tänk igenom teaterbesöket efteråt. Var spelades föreställningen? På en teater? På biblioteket? I er lekhall på förskolan? Hur tog ni er dit? Var det en lång eller kort resa? Buss eller promenad? Hur var vädret? Fick ni vänta? Vad gjorde ni medan ni väntade? Var lekhallen förändrad? Vad var det i såfall som var annorlunda? Genom att du för dig själv går igenom det specifika teaterbesökets olika delar i minnet kan du vara mer öppen och lyhörd för det barnen berättar.

ÖVNINGAR OCH LEKAR ATT GÖRA I BARNGRUPPEN

OM ÖVNINGARNA

Minnesrunda är alltid bra att börja med. Bland de övriga övningarna kan du välja ordning och prioritet. Känn dig fri att utveckla och omforma övningarna så att de passar just din barngrupp. Gör alla eller hitta en favorit och gör bara den många gånger. Hitta på egna övningar!

1. MINNESRUNDA

Genom att dela vad man har varit med om får alla i gruppen (både barn och vuxna) en möjlighet att vidga sin upplevelse av föreställningen. Värdera inte, inget är rätt eller fel och fantasin är oändlig, liksom associationerna.

Så här kan man göra:

Sitt i ring, låt var och en av barnen berätta/nämna/visa något de kommer ihåg från föreställningen. Vad kommer du ihåg från teatern? Kanske har ni en "pratboll" eller en "magisk sten" att skicka runt. Den kan hjälpa till att hålla pratordningen och underlätta för de barn som inte vågar säga något. Då kan man bara hålla bollen/stenen en stund och sedan lämna över till nästa. Eller använd den metod ni brukar använda för samtal i ring. Det viktiga är att alla får chans att dela något och bli lyssnad på. För de yngsta barnen kan det vara lättare att visa med kroppen eller ett ljud än att berätta med ord. Kanske behöver de uppmuntras med en fråga: Vad såg du? Vad gjorde han? Vad hörde du? eller att du själv berättar något som du minns från teatern.

Använd gärna bilderna här i materialet som stöd för minnet av föreställningen. På Spotify hittar du musiken till föreställningen: <https://open.spotify.com/album/1xNaZO1tHXflnT-QRWzDvgm?si=qKGV3ErjTI-wj8UtyQJfw>

TILL MUSIKEN

Frågor som kan hjälpa till att minnas:

Var var han någonstans? Vad gjorde han? Vad var roligt, läskigt, sorgligt, konstigt, spännande...? Vad gjorde tutan? Vad gjorde sjalarna? Vad gjorde cykeln?

Hur såg rummet ut? Vilka saker fanns det där? Vilka färger fanns där? Vad hade han på sig? Hur var musiken? Vad sa han? Hur kändes det (för dig) när teatern var slut?

Alla erinringar från teaterbesöket är alldeles okej! Minnena kan vara helt olika för varje barn. Någon minns en detalj, någon kan berätta hela handlingen. Någon minns att man fick ta av sig skorna utanför, att det regnade ute, att lamporna ändrade färg, att musiken var rolig eller sorglig, något klädesplagg, något som sades eller en rörelse. Någon kan inte sätta ord på minnet men kan kanske visa med kroppen.

Att rita och måla det man minns kan vara ett fint komplement till minnesrundan.

2. MINNAS MERA, PRATA IGEN

När man har gjort minnesrunda kan man tänka vidare kring pjäsens innehåll och tema tillsammans. Det kanske blir vid ett annat tillfälle, kanske med några av barnen. Var beredd på att tankar och funderingar kan dyka upp långt efter teaterbesöket. Tankar att zooma in på:

Vad kunde Herman?

Vad kunde han inte?

Hur gjorde han när han inte kunde, till exempel nå till golvet?

Hur gör du när du inte kan?

Vad gjorde han när han blev ledsen? Hur blev han glad igen?

Vad gjorde Tutan när Herman var ledsen för att det inte gick bra?

Hur känns det när det inte går bra?

Vad gör du när du blir ledsen?

Vart går du när du är ledsen?

Vart går du om du vill vara ifred?

Vem eller vad kan trösta dig?

Herman gömde sig bakom hjulen, har du något gömställe?

Hur vill du att andra ska göra när du är ledsen?

Hur kan man bli glad igen?

Vad är bra att kunna? Måste man kunna?

3. HÄRMLEK - JAG KAN!

Den här leken kan göras i ring eller genom att barnen står mitt emot varandra två och två. Barnen hittar själv på sitt eget "Jag kan...". Du som pedagog säger det första "Jag kan..." och visar. Om någon har svårt att komma på kan du hjälpa till att hitta på, kanske viska i örat eller föreslå att den gör samma som det du gjorde, alltså härmar!

Den förste säger "Jag kan ... vinka". Alla vinkar
Nästa i ringen säger "Jag kan... vifta på rumpan". Alla viftar på rumpan
Nästa i ringen säger "Jag kan... blinka med ögonen". Alla blinkar med ögonen
Och så vidare.

Sannolikt kommer någon att säga samma sak som den som var före -det är också en härmning! Då blir det ett rumpvift till! Om det blir många som upprepar samma sak kanske du som pedagog får föreslå att nästa hittar på något annat för att skjutsa leken vidare.

Om barnen står mittemot varandra turas de om att hitta på nya "Jag kan".

4. JAG KAN+VAD KAN DU? – CIRKUS

Markera en tydlig mittenplats på golvet, som utgör mitten i "cirkusringen". T.ex. med färgad tejp på golvet, kanske som en stjärna eller en rund form. Det ska vara lockande att gå dit! Om ni har en rund matta som ni brukar sitta på går det såklart också bra.

Mitten är "kolla på mig-platsen" på cirkusen. Du som vuxen visar först hur man kan göra.

- a) A går in i mitten och säger "Jag kan snurra!" och snurrar. Eller "Jag kan gapa!" och gapar. Avsluta gärna med att säga Häpp! som Herman i föreställningen gör.
- b) Applåder. Här är det viktigt att alla får varma applåder och bravo, hur det än går.
- c) Sen säger A, som står i mitten: "Vad kan du?" och bjuder in någon till mitten, person B.
- d) A och B byter plats. Eller står kvar tillsammans.
- e) Så får B säga och visa, säga häpp! och få applåder.
- f) Nu säger B "Vad kan du?" och bjuder upp C.
- g) C säger och visar och säger häpp och får applåder och bjuder in D.

TIPS: Börja gärna med att göra en inventering tillsammans: Vad finns det som man kan kunna; vifta på en tå, hålla handen på huvudet, böja på ryggen, klappa sig på magen, vissla. Skriv upp förslagen. ALLT är okej - litet som stort, enkelt som svårt. Så länge det inte är kränkande eller osnällt mot någon annan. Bravo är tillåtet men inte Bu.

Det är viktigt att ingen tvingas till något. Om någon får frågan "Vad kan du?" men inte vill gå in i mitten, låt den visa där den sitter eller kanske bara reser sig upp, det kan vara nog. Och den får självklart applåder som alla andra.

Kommentar till övningen:

I den här övningen, som tränar och uppmuntrar både självkänsla och generositet, har vi lagt in "Häpp!" och applåder. Här kan man inte var nog generös med Bravo! Heja! Fantastiskt! Det är en härlig känsla att våga stå i mitten, bli sedd och våga göra, omgiven av pepp och vänlighet. Viktigt att alla får ovationer. Det är att våga som är det fantastiska. För något barn kanske det räcker med att resa sig upp eller att krypa in i frökens knä. "Jag kan gömma mig". Det är också värt publikens kärlek och jubel.

Under en av våra provföreställningar när vi kom till den scen där Herman har misslyckats med att cykla och är ledsen för det, utbrast ett barn: Du är bra ändå!

5. SITTA PÅ STOL UTAN STOL

Den här övningen kan göras som en variant av JagKan+VadKanDu-cirkus enligt ovan. Här tränas fantasi, inlevelseförmåga och inte minst -humor.

A säger "Jag kan sitta på en stol utan stol" och visar. Häpp! Och Applåder.

B säger "Jag kan... utan..." och visar. Häpp! Och Applåder

Och så vidare. Gå ringen runt eller använd Cirkus-mitten.

I den här övningen är det särskilt roligt om vuxna verkligen deltar. Kom med förslag och visa. "Jag kan bolla...utan boll" "Jag kan cykla... utan cykel" "Jag kan klippa... utan sax" "Jag kan gå ut med hunden... utan hund" "Jag kan ta på mig en hatt... utan hatt" "Jag kan äta glass... utan glass" "Jag kan rida på en häst... utan häst". Låt fantasin flöda och ha kul ihop med barnen.

Övningen påminner om charader och kan givetvis utvecklas med att man inte säger vad man gör utan bara gör och alla får gissa. Viktigt att alla får göra i tur och ordning.

6. LEKA MED SJALAR

Investera i tunna jongleringssjalar till förskolan - de kan användas till mycket! De finns att köpa billigt och i olika färger och storlekar. Ett tips är att skaffa de minsta och lättaste.

Några förslag på övningar och aktiviteter:

- Kasta upp sjalen i luften och se hur den svävar mot marken.
- Blåsa på en sjal så att den svävar upp i luften (som Herman gör i föreställningen). Vad GÖR sjalen? Vad ser den ut som? Samla på verb: sväva, singla, smeka, susa, flyga, knyta, mysa. Hur gör man när man svävar? Hur gör man när man susar?
- Härma sjalen. Låt alla pröva att göra som sjalen! Låt sjalen inspirera till rörelser.
- Gör en sjaldans. Hitta på rörelser med sjalen. Pröva olika sorts musik som är härlig att röra sig till. Gör en enkel koreografi, några rörelser i en särskild ordning (den kan vara helt kort!). Låt halva gruppen titta och sedan byt. Sjaldans är härligt att både göra och titta på.
- Gör en boll av din sjal. Hur känns en sådan boll? Jämför med en annan boll. Vad är skillnaden - beskriv! Vad kan man göra med en sjalboll?
- Knyt sjalen på olika sätt på dig själv. Som en rosett, som en knut... Knyt sjalen någon annanstans, på ett dörrhandtag, på en leksak, på en stol...
- Håll sjalen framför ansiktet, hur ser världen ut om man tittar på den genom en turkos sjal eller en orange?
- Prova att jonglera med sjalar

7. UTFORSKA FORM – ALLT SOM ÄR RUNT

Det är mycket i föreställningen som är runt och som rör sig runt.

Minns tillsammans vad det var som var runt i föreställningen.

Mattan, Cykelhjulen, Prickarna, Bollarna, Tutans tratt, Väskan, Hermans mage... mer?

HUR är bollen rund? HUR är väskan rund? HUR är hjulet runt?

Samtala om att runt kan vara olika. Utforska rundheter! Vad är det som är runt i rummet där ni är? Vad är runt på förskolan? Ute på gården? Hemma? Vad finns det som snurrar? Rörelse – Rör dig som ett hjul, som en boll, som en ljusprick. Gå runt tillsammans, dansa runt, spring runt, smyg runt, rulla runt, ramla runt. Snurra på armen, på båda armarna, snurra på hela dig. Snurra på varandra.

Bild – Måla runt, gör runt i lera eller papper eller trä eller tyg eller garn.

Utforska cirklar, cylindrar, bollar, bullar i olika material

Sång - "Hjulen på bussen", "Vi cyklar runt i världen" Ni kan säkert flera!

Ord – Vad rimmar på orden RUND eller RUNT eller SNURRA. Skriv en rund dikt tillsammans!

8. LEKA MED ORD

I föreställningen hittar Herman på olika ord som rimmar på Ramla

- Hitta på egna rim. Inspireras av orden från föreställningen: Snava, Snubbla, Falla, Rulla, Trilla, Svamla, Skramla, Gamla, Samla.
- Skriv en egen Jag kan-ramsa som alla kan lära sig. Kanske blir den till en sång?

9. RITA OCH MÅLA DET DU MINNS FRÅN FÖRESTÄLLNINGEN

Ge tid och ro att måla och rita för dem som vill det. Ge alla möjlighet att berätta om det den har målat. Det kan bli som ytterligare en minnesrunda, där nya minnen dyker upp och där barnen inspireras av varandras minnen och bilder.

ÖVNINGAR ATT GÖRA MED VUXNA

Ta med pjäsens tema in i personalmötet eller som en del av ett föräldramöte!

JAG-KAN-LAPPAR

1. Ge alla varsin liten lapp (stor som en postit-lapp ungefär)
2. Instruktion: Skriv tre saker som du kan. Ta de första du kommer på.
Sätt en timer på 3 minuter!
3. Sätt er i par eller trios. Berätta en i taget vad ni skrev, vad ni inte skrev och hur ni tänkte? Vilka känslor väcktes hos dig efter övningen? Ta ca 10 minuter till detta samtal.
4. Öppna upp och låt varje par eller trio berätta om vad ni kom in på i gruppen.
5. Gör en avslutande runda, låt alla läsa upp minst en av de tre jag kan-sakerna på sin lapp.

Kommentar till övningen: Den här övningen kan leda till samtal om skillnad mellan "jag kan" och "jag är bra på". Några kommer direkt på tre saker, andra funderar och censurerar sina idéer eller blockerar sig: jag kan väl inget. Det är också något att prata om och finns med i pjäsen då Herman utbrister: jag kan ingenting!

Att samtala vidare om:

Hur bemöter du dig själv och ni varandra när det inte går som planerat? När du inte kan? Hur supportar ni varandra på arbetsplatsen? Kan ni hitta strategier att omfamna och omvandla "misslyckandet" som Herman gör i föreställningen? Att se på sina tillkortakommanden med humor är inte lätt men det kanske kan gå om man öppnar upp för det tillsammans? Hur kan ni göra på er arbetsplats? Hur kan ni supporta varandra?

När det gäller särskilda färdigheter är det många vuxna som från tidiga år har bestämt sig: jag kan inte sjunga eller jag kan inte rita eller jag är bra på att räkna. Prata om det! Hur förhåller vi oss själva till att kunna, att inte kunna, att ha kunnat förut, att våga prova igen, att inte våga pröva igen, att "lyckas" och att "misslyckas". Hur möter vi barnen i sina prövanden, lyckanden och misslyckanden, skickligheter och kunnanden, okunnanden, motstånd, frimodighet, missmod eller ängslighet inför att klara av eller inte. Prata om det!

GÖR "JAG KAN!" TILLSAMMANS

Lyft stämningen och varandra med 15 minuters "Jag kan sitta på en stol utan stol-medley" eller "JagKan+VadKanDu?-cirkus" eller charader. Som pausaktivitet kanske? Kom ihåg att applådera varandra varmt och innerligt! Häpp!

FÖRESTÄLLNINGSBILDER

Fotograf: Thomas Zamolo

TEATER TR3

Rosenlundsgatan 12 / www.teatertre.se / 08 - 669 00 60 / info@teatertre.se

@teater3